

АКАДЕМИЯЛЫҚ АДАЛДЫҚ ЕРЕЖЕСІ
СЖҚ 08. ҚЕ 41

№ 01 басылым
№ ____ дана

Өзгерістер				
№	Енгізу мерзімі	Бет саны	Дайындаған	
			Аты-жөні	Қолы

Орал, 2022

АКАДЕМИЯЛЫҚ АДАЛДЫҚ ЕРЕЖЕСІ

СЖҚ 08. ҚЕ 41.
Өзгерістер: 02
2 - 9 беттен

МАЗМҰНЫ:

1. Жалпы ережесі
2. Академиялық адалдықтық принциптері
3. Білім беру үрдісіне қатысушылардың міндеттері
4. Студент қоғамдастық мүшелерінің құқықтары мен міндеттері
5. Бұзушылық түрлері
6. Жауапкершілік және жаза
7. Ереже бұзған жағдайда шараларды қолдану тәртібі
8. Апелляция
9. Сілтемелер

Өзірленді:

 А.И.Абекешев

«15» 08 2022ж.

Келісілді:

 С.А.Машанова

«17» 08 2022ж.

Енгізілді: «23» 08 2022г.

Қайта қарау:

«23» 08 2022г.

1. Жалпы ережесі

1. Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университетінде білім алушылардың, ПОҚ және қызметкерлердің академиялық адалдығын сақтау ережесі (бұдан әрі-Ереже), 1. Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университетінде білім алушылардың, ПОҚ және қызметкерлердің академиялық адалдығын сақтау қағидалары (бұдан әрі-қағидалар) Қазақстан Республикасының білім беруді дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына, ҚР "Білім туралы" №319 - III Заңына сәйкес әзірленген (04.07.2018 ж. жағдай бойынша өзгерістермен және толықтырулармен). № 171 VI), жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларына (ҚР БҒМ 2018 жылғы 30 қазандағы №595 Бұйрығы), Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарына (Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 20 шілдедегі № 2 бұйрығы), Оқу процесін кредиттік технология бойынша ұйымдастыру қағидаларына (ҚР БҒМ 20.04.2011 ж. №152 бұйрығы, 12.10.2018 ж. №563 өзгертулерімен), Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгілік қағидаларына (ҚР БҒМ 31.10.2018 ж. №600 бұйрығы), "Білім алушылардың үлгеріміне ағымдағы бақылауды, аралық және қорытынды аттестаттауды жүргізудің үлгілік қағидаларын бекіту туралы" (Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 25 қыркүйектегі № 494 бұйрығы), Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің м. а. 10 2021 жылғы желтоқсандағы № 587 "Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында Академиялық адалдық қағидаларын енгізу жөніндегі әдістемелік басшылықты бекіту туралы" бұйрығына, Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартқа сай құрастырылды.

2. Осы Ереженің мақсаты - білім алушыларға, университет қызметкерлері мен ПОҚ-қа адалдықты түсінуді қалыптастыру, ашық, шынайы және сенімді қарым-қатынастар, сондай-ақ адалдықты дамытуға жауапкершілікті орнату. БҚИТУ оқу үрдісінде академиялық адалдық - негізгі құндылықтардың бірі болып табылады.

3. Ережелерде төмендегідей ұғымдар қолданылады:

1) Академиялық адалдық - принциптер мен құндылықтардың жиынтығы, жазбаша жұмыстарды (бақылау, курстық, эссе, дипломдық, диссертациялар) орындау барысында студент оқуға адал болу.

2) Жұмыстың болжамы:

- белгілі бір кезеңде білім алушылардың жетістіктерін анықтау үшін олардың орындауындағы тапсырманы немесе жұмысты оқыту(ауызша сұрау, жазбаша жұмыс, эссе, далалық жұмыстар, зертханалық жұмыстар, практикалық жұмыс, өздік жұмыс, ғылыми-зерттеу, жобалау және басқалар);

- қорытынды бағалау кезінде студенттердің жасаған жұмысына қол жеткізудің деңгейін анықтау;

4. БҚИТУ әкімшілігі, эдвайзерлер мынадай жағдайларда осы ережелермен студенттерді таныстыруға міндетті:

- эдвайзерлық (кураторлық) сағат кезінде;

5. БҚИТУ әкімшілігі, ПОҚ, университет қызметкерлері, олардың заңды өкілдері, білім алушылар университет қауымдастығының барлық мүшелері осы Ережелерді орындауға міндетті.

2. Академиялық адалдық принциптері

Оқу үрдісіндегі білім алушылардың, олардың жеке адалдығын және өз жауапкершілігін дамытудағы академиялық адалдығының негізгі принциптері болып табылады:

2.1. Шыншылдық – адал, білім алушылардың бағаланған және бағаланбаған жұмыстарын мұқият орындау. Шыншылдықтың негізгі компоненттеріне еңбекқорлық және тәртіптілік жатады.

2.2. Автордың құқықтарын және оның мұрагерлерін қорғауды жүзеге асыру авторлық құқықтың объектісі болып табылатын тұлғаның жұмыстарында бөтеннің сөзін дұрыс аудару, ойын дұрыс жеткізу арқылы қорғау;

2.3. Ашықтығы – ашықтық, өзара сенім, білім алушылармен ПОҚ арасында және оларға теңестірілген тұлғалардың ақпарат пен идеялардың ашық алмасуы;

2.4. Білім алушылардың құқықтары мен бостандықтарын құрметтеу – білім алушылардың пікірлерін және идеяларын еркін білдіру құқығы;

2.5. Теңдігі – осы Ережеге сәйкес әрбір білім алушының оны бұзғаны үшін жауапкершілік міндеті.

3. Білім беру үрдісіне қатысушылардың міндеттері

Университеттің ПОҚ, қызметкерлерінің міндеті:

3.1. Білім алушылар арасында ақпараттық жұмысты жүргізу.

3.2. Дәл және сенімді көздерден таңдауда білім алушыларды оқыту және қолдау көрсету.

3.3. Сілтемелерді рәсімдеу, әдебиеттер, библиография әдістерін үйрету.

3.4. Білім алушыларға жобалардың рәсімделуін қағаз және цифрлық орындалған жұмыстың әдістерін үйрету.

3.5. Оқыту үрдісінде өз пікірін білдіруге үйретуге:

- Білім алушыларға болжанатын жұмысты орындау алдында академиялық адалдық сұрақтары бойынша сәйкестігін түсіндіру жұмыстарын жүзеге асырға;

- Осы ереженің талаптарын кез келген уақытта бұзбауға;

- Осы ережені бұзған жағдайда есебін жүргізуге;

3.6. Ережені бұзғаны үшін әр кезде деканатқа жазбаша хабарлауға.

3.7. Университет әкімшілігіне міндеттеледі:

1) ережені білім алушыларға түсіндіру үшін ПОҚпен университет қызметкерлерінің жұмысын қамтамасыз ету;

2) білім алушы ережені бұзған жағдайда, осы ереженің шеңберінде үлестіру шараларын қолдану;

3) білім алушыларға академиялық адалдықты бақылау және мониторинг жүргізу.

3.8. Студенттердің / магистранттардың міндеттері:

Білім алушылар академиялық адалдық принциптерін сақтау үшін міндетті:

- құрметтеуге және сақтауға негізгі принциптерін пайдалануға қатысты бөтен зияткерлік меншік.

- басқа зияткерлік меншікті пайдалануға қатысты негізгі принциптерін құрметтеуге және сақтауға.

- этикалық стандарттарды қабылдауға және оларды қатаң сақтауға. Кез келген жұмыс түрінде, ауызша және жазбаша түрде, ағымдағы және қорытынды бағалау барысында барлық принциптерді сақтауға.

- ұсынылатын жұмыстардың білім беру жобасына қатысушылардың жеке жұмысы болып табылатынын есте сақтау.

3.9. Бөтен шығармалардан үзінділер пайдалану кезінде цитата, бөтен сөздерді қолдану сияқты тәсілдерді пайдалану:

- зерттеу жұмысы, эссе, жазбаша өтініштерді жазу кезінде сілтемелер пайдалануға, онда белгілі бір ойдың, автор мен шығармалардың қайдан алынғаны көрсетіледі. Жұмыстың соңында міндетті түрде барлық ақпараттық ресурстар, көрсетілген пайдаланылған әдебиеттер болуы керек. Сондай-ақ, ақпараттық көздер ұсынылатын қосымшалар құрылуы мүмкін.

- өздерінің курстастарына жеке басына пайдалану мақсатында орындалған жұмыстарды, жеке меншікті материалды ұсынуға жол берілмейді.

- академиялық әділетсіздікке жол бермеу және осы саясат аясында студенттерге қолданылатын санкциялар туралы жауапкершілікті білу.

4. Студент қоғамдастық мүшелерінің құқықтары мен міндеттері

4.1. Студенттер құқылы:

- осы ереженің мәтінімен танысуға;

- оқу үрдісінде еркін өз пікірін білдіруге;

- осы ережеде бұзған негізсіз айыптауларға қорғалған және дәлелдемелер беруге

болады.

4.2. Білім алушы тиісті:

- осы ереженің мәтінін оқып және оларды бұзғандағы салдарын білу;
- бағаланатын және бағаланған жұмыстарды орындауда академиялық адалдықты қатаң сақтауға;
- автордың аты мен өнім бетті көрсете отырып, бөтен сөз және ой беру әдісін пайдалануға;
- жұмыс соңында пайдаланылған әдебиеттер тізімін көрсетуге;
- ақпаратты шынайы және сенімді көздерден пайдалануға;
- іс жүзінде дұрыс бағаланған жұмысты басқа да білім алушыға орындауға бермеуге;
- тапсырмалардың барлық түрлерін жеке орындауға;
- мәтінге, жазбаша жұмысқа, тапсырмалар мен жаттығуларға (рефераттар, курстық жұмыстар, диссертациялар, магистрлік диссертация) дайын жауаптарды пайдаланбауға;
- емтихан барысында шпаргалка, электрондық ақпараттық және байланыс құрылғыларын пайдаланбауға;
- өзінің дайын жұмыстарының жауаптарын басқа да білім алушыларға бермеу және өтуіне жол бермеу, оқытуда адалдық пен шыншылдыққа күмән келтіру, соңында басқа білім алушыларға зиянын тигізеді.

5. Бұзушылық түрлері

Осы ереже университеттің білім алушыларына, оқытушылары мен қызметкерлеріне академиялық адалдықты бұзушылықтардың мынадай түрлері көзделген:

5.1 Плагиат:

- материалдарды басқа көздерден автордың дәлелінсіз және материалдың шығу көзін көрсетпей жартылай немесе толық иемденіп алу;

Түрлі нысандарда плагиатты көрсетуге болады:

- тиісті тыныс белгісін (тырнақша) қолданбай және/ немесе ақпарат көзіне сілтеме жасамай отырып ақпарат көзінен үзінді алу;
- ақпарат көзін көрсетпей ауызша айта салу;
- авторға сілтеме жасамай, біреудің идеяларын немесе дәлелдерін пайдалану;
- толық немесе ішінара біреудің немесе басқа студенттің жазбаша жазған жұмысын ұсыну;
- интернеттен алынған курстық / диссертациялық жұмысты ұсыну;
- басқа курс үшін тапсырма ретінде жүргізілген жұмысты курстық ретінде ұсыну;

5.2 Келісім:

- басқа студенттің бағаланатын жұмысын орындап беру;

5.3 Алдау:

- өзге студенттердің бағаланған жұмысын көшіру;
- бағаланған жұмысты қайта көрсету;
- әдепкі жағдайда жалған сылтаулармен, бағаланатын жұмыстарды орындау мен қайта ұсыну;
- топпен бірге қамтамасыз етілмейтін жұмысты, екі немесе одан да көп студенттермен орындау;

- басқа да студенттерге саналы көмек: өзіңнің бағаланған жұмысыңды есептеп шығару үшін рұқсат беру, кеңестер, жауаптарын қолдану, кітаптар т.б.;

- біреудің бағаланған жұмысын өзіңікі ретінде көрсету;

5.4 Деректер бағаланатын жұмыс, жалған бағалау:

- тапсырма нәтижелерінің жауабын бағалау, жалған бағалау;
- жалған деректер (бұрын жазу, көшіру, түзету) яғни өлшеу және қадағалау сауалнама бақылау, басқа да сауалнама әдістерін зерттеу кезінде;
- шамадан тыс бағалау бақылау жазбаша жұмысы кезінде;
- басқа білім алушының бағасының бүлінуі немесе әдейі қолдан өзгертуі;

5.5. Бағаланатын жұмыстың жауабын сатып алу,

- бағаланатын жұмысты орындау кезінде жауаптарды беру;
- сату немесе басқа жолдармен көмек көрсету, сатып алу немесе сатуға дайын бағаланатын жұмыстарын көрсету (курстық, дипломдық жұмыстарды, магистрлік диссертациялар және т. б.)

5.6. Ақпаратты немесе құрылғыларды заңсыз пайдалану:

- тестілеу, бағаланатын бақылау жұмыстары кезінде электронды, сандық, қағаз түрінде, техникалық құрылғылар түрінде ақпаратты қолдану;
- бағаланатын жұмыс кезінде, кез келген жолмен жауаптарын алу, соның ішінде электронды пошта арқылы жүктеу немесе компьютермен т.б.
- қағаз және электрондық тасығыштарда бағаланатын жұмыстарға қатысты педагогикалық қызметкерді кабинетінен шығару және /немесе компьютерден материалдарды көшіру.

6. Жауапкершілік және жаза

6.1 Білім беру үрдісінің қатысушылары академиялық адалдық принциптері бұзылған жағдайда олардың моральдық жауапкершілікке тартылатын есте сақтауы керек.

6.2 Плагиат, курстық, дипломдық жұмыстарды, магистрлік диссертацияларды сатып алу және сату қарапайым ережелерін бұзу шегінен шығу ретінде қарастырылады және қоғамдастық қатысты елеулі бұзу ретінде қабылданады және бөтен материалдарды пайдаланғаны үшін жазаға тартылады.

6.3 Оқытушылар әрбір бұзушылық оқиғасын тіркеп отырады және студенттер мен магистранттардың ағымдағы немесе қорытынды жұмысы бағалау рәсіміне жіберілмейді.

6.4 Оқытушылар веб-жүйе көмегімен студенттер жұмысында плагиаттың бар-жоғы тексерілетіні туралы студенттердің ақпараттануына кепілдік береді.

6.5 Академиялық адалдықты бұзу түрлерінің осы тізбесі толық болып табылмайды және қажеттілігіне қарай толықтырылуы мүмкін

7. Академиялық адалдық қағидалары бұзылған жағдайда шараларды қолдану тәртібі

7.1 Академиялық адалдықтың бұзылуы былай анықталуы мүмкін:

- ағымдағы бағалауды жүргізу кезінде;
- қорытынды бағалауды жүргізу кезінде

7.2 Білім алушылардың ағымдағы оқу жетістіктерін бағалау кезінде сөз байласу, плагиат анықталған жағдайда:

- оқытушы ережені бұзу туралы акт жасайды, білім алушылармен әңгімелесу өткізеді. Ережені бұзу туралы актіні тиісті дәлелдемелермен және білім алушылардың жұмыс көшірмелері факультет деканына беріледі;

- жүйелі түрде бұзушылық (үш және одан да көп рет) кезінде оқытушы белгіленген нысан бойынша ережелерді бұзу туралы акт құрайды. Ережені бұзу туралы актіні тиісті дәлелдемелермен және білім алушылардың жұмыс көшірмелері факультет деканына беріледі.

7.3 Білім алушылардың ағымдағы оқу жетістіктерін бағалау кезінде алдау анықталған жағдайда:

- оқытушы белгіленген нысан бойынша ережелерді бұзу туралы акт жасайды, кураторлардың қатысуымен білім алушылармен әңгімелесу өткізеді. Ережені бұзу туралы актіні тиісті дәлелдемелермен және білім алушылардың жұмыс көшірмелері факультет деканына беріледі;

- жүйелі түрде бұзушылық (үш және одан да көп рет) кезінде оқытушы белгіленген нысан бойынша ережелерді бұзу туралы акт құрайды. Ережені бұзу туралы актіні тиісті дәлелдемелермен және білім алушылардың жұмыс көшірмелері факультет деканына беріледі.

7.4 Білім алушылардың ағымдағы оқу жетістіктерін бағалау кезінде бағаланатын жұмыстардың бағалауын бұрмалау, бағаланатын жұмыстардың жауаптарын әділетсіз жолмен сатып алу, ақпараттар мен құрылғыларды заңсыз пайдалану анықталған жағдайда:

- оқытушы белгіленген нысан бойынша ережелерді бұзу туралы акт жасайды, кураторлардың қатысуымен білім алушылармен әңгімелесу өткізеді. Ережені бұзу туралы актіні

тиісті дәлелдемелермен және білім алушылардың жұмыс көшірмелері факультет деканына беріледі, кейіннен ол барлық құжаттар тәртіп комиссиясына беріледі.

7.5 Білім алушылардың оқу жетістіктерін қорытынды бағалау кезінде сөз байласу, плагиат, бағаланатын жұмыстардың бағалауын бұрмалау, бағаланатын жұмыстардың жауаптарын студенттер/магистранттардың әділетсіз жолмен сатып алуы, сондай-ақ, ақпараттар мен құрылғыларды заңсыз пайдалануы анықталған жағдайда:

- оқытушы немесе емтиханға қатысуға уәкілетті тұлға белгіленген нысан бойынша ережелерді бұзу туралы акт жасайды. Ережені бұзу туралы актіні тиісті дәлелдемелермен және білім алушылардың жұмыс көшірмелері факультет деканына беріледі. Ережені бұзған білім алушыларға тәртіптік жаза шаралары қолданылады.

7.6 Білім алушылардың бағаланатын жұмыстарын орындау кезінде бұрмалау, алдау, жемқорлық, курстық, дипломдық жұмыстарды, магистрлік диссертацияларды сату анықталған жағдайда, оқытушы/ университет қызметкері тиісті тәртіптік жазаға тартылады.

7.7 Факультет деканы өз өкімімен деканат жанынан тәртіптік комиссия құрады.

7.8 Тәртіптік комиссия 5 мүшеден тұрады (декан-комиссия төрағасы, ОӘБ жөніндегі орынбасары, академиялық адалдық қағидаларын бұзған білім алушы оқитын ББ жүргізетін кафедра меңгерушісі, осы ББ жататын кафедраның 2 оқытушысы) және комиссияға академиялық адалдық қағидаларын бұзу туралы барлық актілерді қарау үшін береді.

7.9 Комиссия өз отырысында академиялық адалдық ережелерін бұзудың әрбір фактісін қарайды, хаттамамен ресімделетін шешім қабылдайды. Комиссия отырыста академиялық адалдық қағидаларын бұзуға жол берген білім алушының, куратордың, тиісті тәртіп оқытушысының және бұзушылық фактісіне тікелей немесе жанама қатысы бар басқа да адамдардың болуын талап ете алады, сондай-ақ бейнекамераларды жазуды талап ете алады.

7.10 Тәртіптік комиссия бұзушылық дәрежесіне қарай университет басшылығына жазаның мынадай түрлерін қолдануды ұсына алады:

- Ескерту және тапсырманы/жұмысты қайта орындату;
- Аралық және/немесе қорытынды бақылау нәтижелерінің күшін жоя отырып сөгіс беру;
- БҚИТУ студенттерінің құрамынан шығару.

7.11 Комиссия қабылдаған шешім негізінде факультет деканы жазалау шарасын қолдану туралы қызметтік жазбаны университет ректорының атына жібереді.

8. Апелляция

8.1 Егер білім алушы осы Ереженің тармақтарын бұзғаны үшін өзіне тағылған айыптармен келіспесе, онда ол апелляция беруге құқылы. Апелляция ректордың атына өтініш түрінде ресімделуге және қағидаларды бұзу фактісі (акт жасалған күн) тіркелген кезден бастап бес жұмыс күні ішінде ЖОО-ның оқу бөлімінде тіркелуге тиіс.

8.2 Апелляция түскен кезде бірінші проректордың өкімімен 3 мүшеден тұратын Апелляциялық комиссия құрылады (бірінші проректор – комиссия төрағасы, тәрбие жұмысы жөніндегі проректор – комиссия мүшесі, стратегия және сапаны қамтамасыз ету жөніндегі проректор – комиссия мүшесі).

8.3 Апелляциялық комиссия оқытушы/қызметкер және білім алушы ұсынған материал мен дәлелдемелерді қарауға және зерделеуге жауапты. Комиссия өтініш берген сәттен бастап бес жұмыс күні ішінде апелляцияға қатысты шешім қабылдауы тиіс, ол шешім әрі қарай қараудың кез келген қажеттілігін болдырмауы керек.

8.4 Комиссия барлық тиісті дәлелдемелерді зерттеу негізінде ережелерді бұзудың орын алғанын анықтауы керек және егер бұзушылық дәлелденсе, Тәртіптік комиссия ұсынған жазалау шараларын күшінде қалдыруы тиіс. Академиялық адалдық қағидаларын бұзушылықтар анықталған жағдайлардың дәлелі ретінде растайтын материалдары бар бұзушылық туралы акт, оқу ғимараттарында орнатылған бейнебақылау камераларының жазбалары және/немесе куәгерлердің айғақтары пайдаланылады.

8.5 Комиссия тапсырманы тексеру үшін басқа оқытушыны шақыруға құқылы.

8.6 Егер Комиссия білім алушының бұзушылық жасамағаны туралы қорытындыға келсе, онда отырыстың шешімімен Тәртіптік комиссияның шешімінің күшін жояды және оны хаттамамен ресімдейді..

9. Сілтемелер

1. ҚР Сыбайлас жемқорлыққа қарсы Заңы, 26.11.2020 ж.
2. ҚР-ның 2015-2025 жылдарға арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы стратегиясы
3. Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізудің үлгілік қағидаларын бекіту туралы / / Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі Төрағасының 2016 жылғы 19 қазандағы № 12 бұйрығы.
4. Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында Академиялық адалдық қағидаттарын енгізу жөніндегі әдістемелік басшылықты бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің м. а. 2021 жылғы 10 желтоқсандағы № 587 Бұйрығы
5. БҚИТУ нормативтік құжаттары